

Johdatus kestävään käsityöhön

Niina Väänänen & Katja Vilhunen

Johdatus kestävään käsityöhön

Niina Väänänen & Katja Vilhunen

Johdatus kestävään käsityöhön

© 2024 Niina Väänänen & Katja Vilhunen

Kannen suunnittelu: Katja Vilhunen & Niina Väänänen

Sisuksen taitto: Niina Väänänen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6839-6

Esipuhe

Tämä kirja on kehittynyt käytännön työkaluksi kestävää käsityötä koskevan teorian pohjalta. Tavoitteena on avata käsitettä kestävä käsityö siten, että tietoa voidaan hyödyntää laajasti erilaisten käsityötuotteiden suunnittelussa, valmistuksessa ja arvioinnissa. Kirja voi toimia myös apuna käsityön opetuksessa, kun halutaan käsitellä kestävää käsityötä ja mitä kaikkea se pitää sisällään.

Kirja perustuu Niina Väänäsen väitöskirjaan *Sustainable Craft - Dismantled and Reassembled*, joka tarkastettiin maaliskuussa 2020 Itä-Suomen yliopistossa. Väitöskirja koostuu kolmesta tutkimusartikkelista, joissa käsiteltiin kestävää käsityötä käytännön, teorian ja käsitteen tasoilla. Tässä kirjassa selitetään tähän laajaan käsitteeseen liittyviä keskeisiä asioita. Tavoitteena ei ole tuottaa lisää ilmastoahdistusta vaan helpottaa sitä. Maailman tarvitsee positiivisia käytännön esimerkkejä siihen, miten muun muassa ilmastoahdistusta voidaan hallita. Uhkakuvien sijaan toivomme, että pystymme antamaan hyviä esimerkkejä, jotka kannustaisivat pehmeästi kyseenalaistamaan kulutustottumuksia ja pohtimaan, miten voisi toimia toisin erityisesti nyt, kun maailma ja suomalainen yhteiskunta ovat uudenlaisen tilanteen edessä (vrt. Biemer & al. 2013; Kuthe & al. 2019). Käsitöihin tarttuminen kehittää meitä ihmisiä monipuolisesti ja samalla, kun keskitymme omaa hyvinvointiamme rakentavaan toimintaan, voimme tuntea tekevämme hyvää myös muille, niin ihmisille kuin luonnolle. Tämän kirjan tehtävänä on aukaista tätä moniulotteista ilmiötä ja antaa esimerkkejä siitä, miten jo pienillä teoilla on merkitystä.

Kirja sisältää teorian lisäksi kysymyksiä, joiden avulla lukija voi pohtia omaa kestäväää käsityötoimintaansa. Kirjan tehtävät avaavat kestäväää käsityötä käytännössä. Pohdintatehtävät on suunniteltu siten, että niitä voidaan tehdä kirjan lukemisen lomassa tai ne voivat aloittaa kokonaisen käsityön suunnitteluprosessin. Kokonaisen käsityön hengessä emme anna valmiita malleja erilaisiin käsityötuotteisiin, vaan haluamme herätellä suunnittelun ja ajattelun taitoja, sillä niitä tarvitsemme myös tulevaisuudessa. Keskeistä onkin huomata, että kestävästä käsityöstä puhuttaessa valmiita malleja ei ole - on vain paljon hyviä esimerkkejä ja erilaisia ideoita. Vaikka tässä kirjassa kerrotaan kestävästä käsityöstä kokonaisvaltaisesti, voi jokin asia jäädä mainitsematta tai vähemmälle huomiolle.

Haluamme kiittää Suomen tietokirjailijat ry:tä ja Aino-koti-säätiötä tämän kirjan kirjoittamisen mahdollistamisesta. Kiitos myös kielenhuollosta ja kommenteista Seija Niskaselle. Haluamme myös kiittää kollegoitamme ja ystäviämme ajatuksia kehittävästä keskusteluista.

Kirjoittajat

Niina Väänänen

Yliopistonlehtori, käsityönopeettaja, tutkija, tietokirjailija, kasvatustieteen tohtori. Niina valmistui vuonna 2013 käsityönopeettajaksi erikoistuen käsityön tekstiilien ja vaatetuksen sisältöihin. Hän väitteli kasvatustieteen alaan kuuluvasta käsityötieteestä Itä-Suomen yliopistossa vuonna 2020. Väitöstutkimuksessaan Niina tarkasteli kestävän käsityön käsitettä niin käytännössä kuin teoriassa.

Katja Vilhunen

Tekstiilityönopeettaja, tutkija, tietokirjailija, kasvatustieteen tohtori. Katja on valmistunut vuonna 2000 erityistekniikoiden alan artemiksi ja tämän jälkeen jatkanut erilaisia opintoja opetustöiden ohessa. Hän valmistui maisteriksi käsityömuotoilun ja teknologian maisterin koulutusohjelmasta vuonna 2010. Lisensiaatin tutkinto valmistui vuonna 2014 ja neuleblogeja käsittelevä väitös pidettiin syksyllä 2018.

Sisälllys

Alkumielikuva	11
Kestävän käsityön taustaa	13
Käsityö	16
Kestävä kehitys	20
Kohti kestävän käsityön viitekehystä	24
Pohdittavaksi	31
Kestävän käsityön systeemi.....	32
Kestävä käsityö toimintana	33
Käsityötaito.....	35
Käsityötieto.....	36
Käsityöideologia	38
Pohdittavaksi	41
Kestävä käsityö tuotteena	44
Materiaalit	45
Design	47
Tekniikka.....	49
Laatu	51
Esteettisyys.....	52
Tuotesuhde.....	54
Tarve	56
Elinkaari	59
Pohdittavaksi	68
Kestävä käsityö aineettomana käsityönä	69

Ympäristön näkökulma	70
Kulttuurinen näkökulma	72
Talouden näkökulma	75
Sosiaalinen näkökulma	79
Yhteiskunnallinen näkökulma	81
Filosofinen näkökulma	85
Psykologinen näkökulma	90
Vuorovaikutuksellinen näkökulma	93
Pohdittavaksi	95
Lähestymistavat kestävään käsityöhön	96
Materiaalisuus	97
Toimijuus	101
Sosio-kulttuurisuus	103
Kokonaisvaltaisuus	106
Yhteenveto	110
Kymmenen vinkkiä kestävään käsityöhön	112
Kaislasta punottu kori	114
Lähteet	117

Lähestymistavat

Materiaalisuus,

toimijuus,

o-kulttuurisuus,

monaishallisuus

Kestävä käsityö

Kestävän käsityön
systeemi

Kestävä kädenjälki

Taito
Tieto

Toiminta ARVOT ja asenteet

Tuote Materiaalit

Aineet ja menetelmät Tekniikka

Tämä kirja avaa kestävän käsityön moniulotteista ilmiötä teoreettisesti ja tutkimuskirjallisuuteen pohjautuen. Teoksessa käsitellään kestävän käsityön viitekehystä, systeemistä mallia ja erilaisia lähestymistapoja siihen. Kestävä käsityö toimintana syntyy taitojen, tietojen ja ideologian yhdistyessä. Tuote rakentuu materiaaleista, tekniikasta ja designista siten, että tuotteen elinkaari otetaan huomioon kaikissa elinkaaren vaiheissa ja jopa sen yli. Kestävän käsityön aineettomia näkökulmia ovat puolestaan muun muassa kulttuuriset tai ympäristöön vaikuttavat tekijät. Teoksen toivotaan avaavan kestävytyteen liittyviä teemoja käsityön parissa työskenteleville, moninaisia käsitöitä opiskeleville ja aiheesta kiinnostuneille käsityöharrastajille.

9

789528

068396

ikutus